

ВІЙСЬКОВА ТЕРАПІЯ

УДК 616.12-008:616-008.6

ОЦІНКА РІВНЯ ТРИВОЖНОСТІ ТА ДЕПРЕСІЇ В УЧАСНИКІВ АТО ХВОРИХ НА АРТЕРІАЛЬНУ ГІПЕРТЕНЗІЮ

¹М.М. Козачок, ¹М.М. Селюк, ¹М.І. Омеляшко, ¹І. М.Савчук,

²О.В.Селюк, ²О.П. Михайлик, ²О.В. Богомолець

¹Українська військово-медична академія

²Національний військово-медичний клінічний центр «ГВКГ»

Резюме. АГ посідає перше місце у структурі поширеності хвороб системи кровообігу та є однією з основних причин звільнення військовослужбовців з військової служби за медичними показами. В Європі поширеність депресії серед хворих на артеріальну гіпертензію становить від 8,2% до 62,5%, а тривожні розлади відмічаються у 12,0% до 63,7%.

Метою роботи було вивчення наявності тривожності та депресії в учасників АТО хворих на артеріальну гіпертензією та проаналізувати ступінь їх вираженості залежно від стадії захворювання.

У військовослужбовців, хворих на АГ, які приймали участь в АТО депресія зустрічається частіше (65%), чим в групі порівняння. При цьому найбільш виражена стадія відмічається у хворих з I та III ступенем захворювання. Депресивні стани у військовослужбовців хворих на АГ, які не приймали участь в АТО визначається у 57% пацієнтів. Тривожні стани у військовослужбовців, хворих на артеріальну гіпертензію учасників АТО виявлені у 88%. При цьому ступінь важкості збільшується при прогресуванні захворювання. У військовослужбовців, хворих на АГ, які не приймали участь в АТО відсоток тривожних станів становив 40 та ступінь їх важкості значно була менш вираженою.

При курації пацієнтів з артеріальною гіпертензією, учасників АТО необхідно виявляти наявність тривожних розладів та депресій і своєчасно призначати цілеспрямовану терапію для запобігання швидкого прогресування основного захворювання та розвитку ускладнень.

Ключові слова: артеріальна гіпертензія, антитерористична операція, військовослужбовці, тривога, депресія.

Актуальність. Україна відноситься до країн з високим рівнем поширеності АГ. За офіційними даними Центру медичної статистики Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України, станом на 01.01.2014 в Україні зареєстровано 12 153 040 хворих на АГ, що становить близько третини дорослого населення. Частка осіб працездатного віку становить 43,5% загальної кількості зареєстрованих

хворих (5 283 065 осіб), що суттєво впливає на трудові, економічні та мобілізаційні резерви країни[1]. Актуальною ця проблема лишається і для Збройних Сил України (ЗСУ), так як АГ посідає перше місце у структурі поширеності хвороб системи кровообігу (ХСК) та є однією з основних причин звільнення військовослужбовців з військової служби за медичними показами [2]. Артеріальна гіпертензія має високий вплив на якість життя хворих та на стан психологічного здоров'я. За даними EUROASPIRE III: поширеність депресії від 8,2% до 62,5% серед пацієнтів (частіше у жінок); поширеність тривожних розладів від 12,0% до 63,7% серед пацієнтів (частіше у жінок) [3].

Разом з тим депресія не лише є фактором ризику розвитку артеріальної гіпертензії та ІХС, а й негативно впливає на прогноз цих захворювань [4,5]. Дослідження психічної сфери має значення для розуміння соматичної симптоматики та поведінкових факторів, що можуть впливати на прихильність до лікування, здорового способу життя, реабілітаційних програм і профілактики. Багатовимірним показником, що відображає декілька сфер життя (фізичне, психологічне, соціальне здоров'я), суб'єктивно є показник «якість життя», який, за визначенням ВООЗ, є сприйняттям людиною її місця в житті через культуру та систему цінностей, в яких живе, відповідно до її цілей, очікувань, норм та турбот. Саме тому цей показник сприймається як спосіб впливу хвороби на людину, допомагає зрозуміти її потреби та можливі шляхи реабілітації.

Метою нашої роботи було вивчення наявності тривожності та депресії в учасників АТО хворих на артеріальну гіпертензію та проаналізувати ступінь їх вираженості залежно від стадії захворювання.

В дослідження було включено 119 військовослужбовців, які проходили обстеження та лікування в клініці кардіології національного військово-медичного клінічного центру «ГВКГ» та «Військово – медичному клінічному центрі професійної патології особового складу Збройних сил України» в період з 2015 по 2016 рр.

Критеріями включення був верифікований діагноз артеріальної гіпертензії (АГ).

Діагноз АГ встановлювався відповідно до класифікації ВООЗ та на основі клінічного локального протоколу відповідно до Наказу МОЗ України № 795/75 від 03.11.2009 р. «Про затвердження Уніфікованої методики з розробки клінічних настанов, медичних стандартів, уніфікованих клінічних протоколів медичної допомоги, локальних протоколів медичної допомоги (клінічних маршрутів пацієнтів) на засадах доказової медицини».

Тривожні стани та депресію оцінювали за шкалою Бека, які сьогодні рекомендовані ВООЗ для оцінки вказаних параметрів.

В результаті дослідження пацієнти були розподілені на групи:

Першу групу склали хворі на АГ, які приймали участь в проведенні антитерористичної операції (n 69).

До другої групи увійшли пацієнти з АГ, що не приймали участь в АТО (n 30).

Група контролю - здорові особи (n 20).

При аналізі тривожних станів серед в/сл. хворих на АГ нами виявлено, що у пацієнтів першої групи тривога спостерігалася - у 88% (n 61) осіб. Серед яких перше рангове місце посіла середня вираженість стану - 41%, значно менший відсоток високої тривожності зафіксований у 25% та легкої - 23% осіб. У решти (11%) відмітили негативний результат (рис. 1).

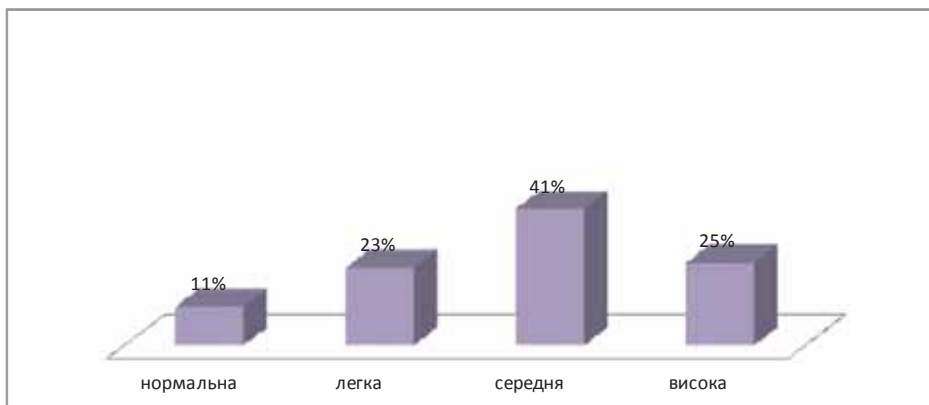

Рис. 1. Характеристика тривоги в учасників АТО

В залежності від ступеню артеріальної гіпертензії тривожність проявляється наступним чином: у в/сл. хворих на АГ I ступеню середня тривожність займає 48%, нормальна тривога присутня у 24% і легка 21%, а висока тривожність – 7%, (рис.2.).

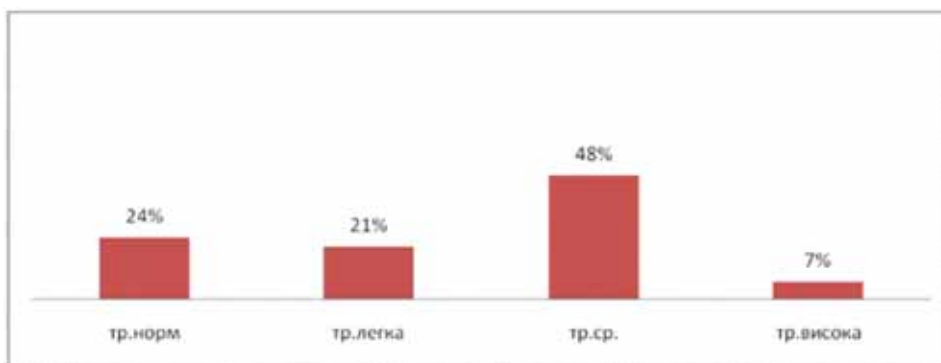

Рис. 2. Тривога при I ступені АГ в учасників АТО

При II ступені АГ параметри, що вивчалися мали наступні показники: збільшується відсоток високої тривоги 24% та зменшується кількість хворих з нормальним станом лише – у 4%, середня тривога – у 48% і легка – у 24% (рис. 3.).

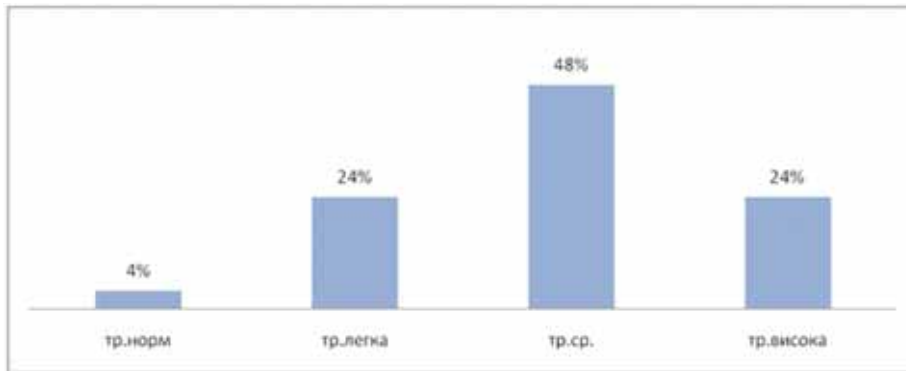

Рис. 3. Тривога при АГ II ступені в учасників АТО

Аналізуючи пацієнтів з III ступенем АГ ми виявили, що висока тривожність притаманна більшості хворим – у 60%, легка тривожність – у 27%, і середня – у 13%. Це свідчить про те, що із підвищенням стадії АГ зростає і кількість тривожних станів (рис.4).

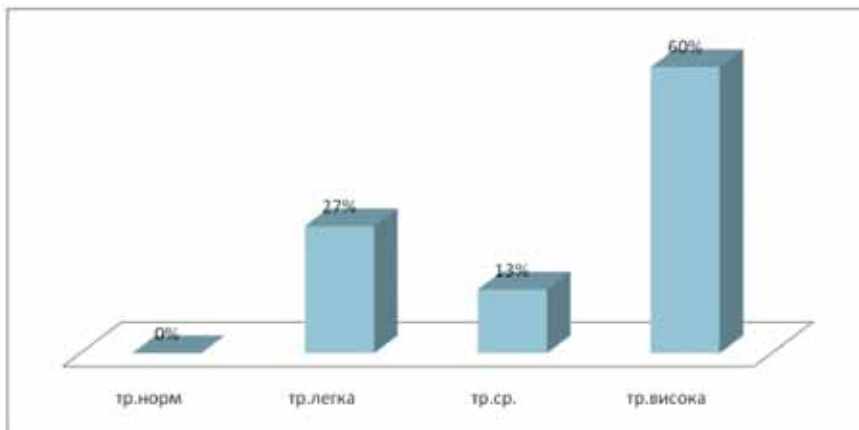

Рис.4. Тривога при АГ III ступеню в учасників АТО

Аналізуючи тривожні стани у військовослужбовців, хворих на АГ, які не брали участь в АТО нами отримані наступні дані:

У 60% в/сл. даної групи виявлено нормальний стан, легка тривога – у 27%, середня 13% і висока не спостерігається у даної групи. (Рис .5)

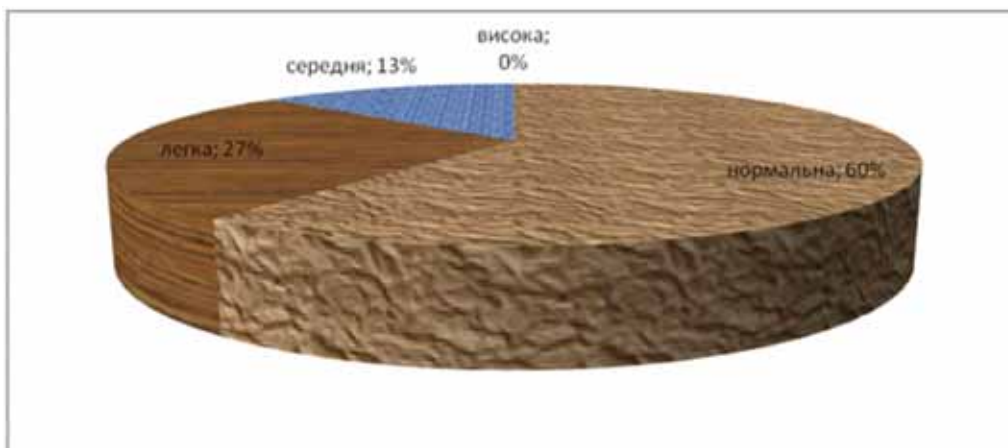

Рис. 5. Тривожність у військовослужбовців які не є учасниками АТО

Аналізуючи структуру тривожних станів у в/сл. хворих на АГ, які не приймали участь в АТО залежно від ступеня захворювання, ми отримали наступні результати: У хворих на АГ I ступеню тривожні стани визначалися – у 14%: легка тривога – 7% та середня тривога – 7% хворих проте, нормальний стан відмічено у 86% військовослужбовців (Рис. 6.)

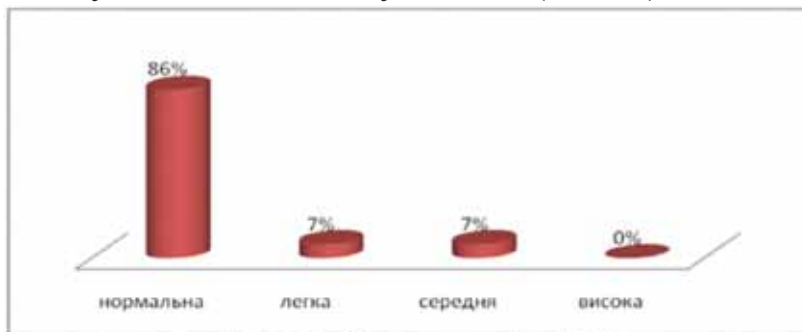

Рис 6. Тривога при АГ I ступеню

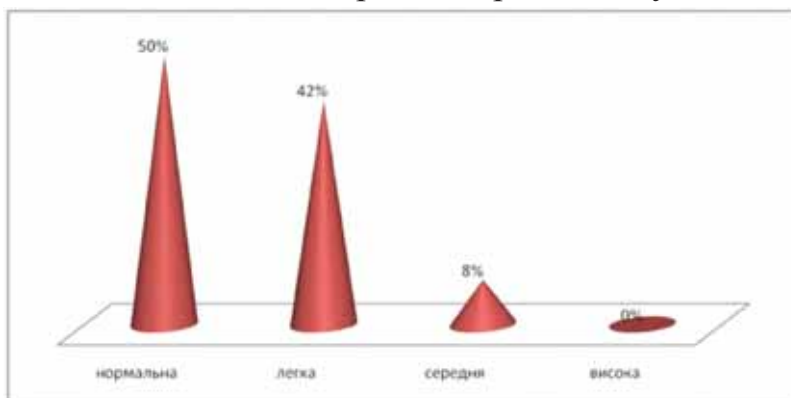

Рис. 7. Тривога у військовослужбовців хворих на АГ II ступеню які не приймали участь в АТО

Вивчаючи тривожні стани серед в/сл. хворих на АГ II ступеню, які не приймали участь в АТО виявлено, що: нормальний стан - 50%, легка тривога - 42% і тривога середнього ступеню притаманна 8% (рис.7).

Тривожність при III ступеню артеріальної гіпертензії розподілилась наступним чином: легка 50% і середня - 50%(рис. 8).

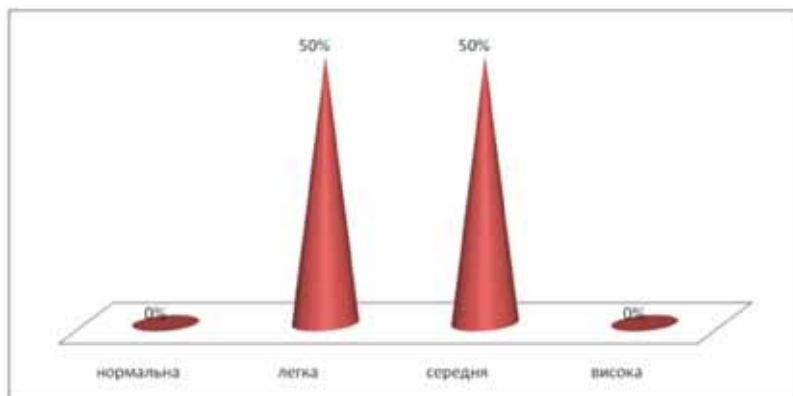

Рис. 8. Тривожність при АГ III ступеню

Аналізуючи результати тестування, виявлено, що у I групі ознаки депресивних станів (десять та більше балів) присутні в 97 % (67 осіб), (рис 9).

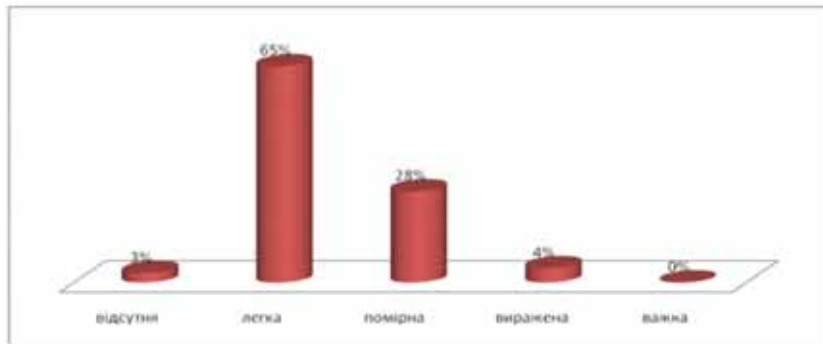

Рис. 9. Ступінь вираженості депресивних станів в учасників АТО, що страждають на АГ

Серед 67 осіб в яких наявний депресивний стан виявлено що: легка стадія, яка характеризує стан незначно вираженої депресії, пригніченням настрою, песимістичною оцінкою подій та зниженням працездатності притаманна у 45 людей, що складає 65%. Стадія помірної депресії відмічена у 28% пацієнтів, для таких хворих притаманний стан при якому неможливо жити звичним життям, повне апатичне ставлення до подій, небажання боротися з обставинами. Окрім артеріальної гіпертензії в них значно виражені ознаки ускладнень та супутніх захворювань. Виражена депресія була визначена у 4% пацієнтів, які продемонстрували перепади настрою, песимістичне сприйняття того, що відбувається, заниженою самооцінкою, похмурістю, агресивно реагували на запитання в опитувальнику.

Аналізуючи поширеність депресії у учасників АТО, хворих на АГ залежно від ступеню захворювання ми виявили, що у хворих з АГ I ступеню депресивні стани розподіляються наступним чином: легка депресія у 69%, помірна у 24% виражена у 7%, важка не виявлена. (рис.10)

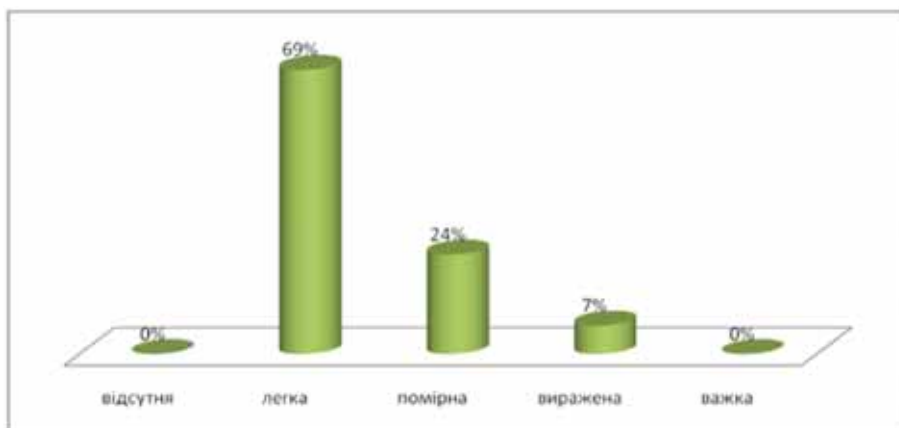

Рис. 10. Частота депресій в учасників АТО хворих на АГ I ступеню

У пацієнтів з АГ II ступеню ознаки депресії були відсутні тільки у 2 пацієнтів, що склало (8%), легка депресія виявлена – у 14, що склало 56%, помірна – у 9 хворих (36%). Серед пацієнтів АГ II ступеню не виявлено ознак важкої депресії. Відсутність депресії відмічено у 8 хворих (%) (рис. 11).

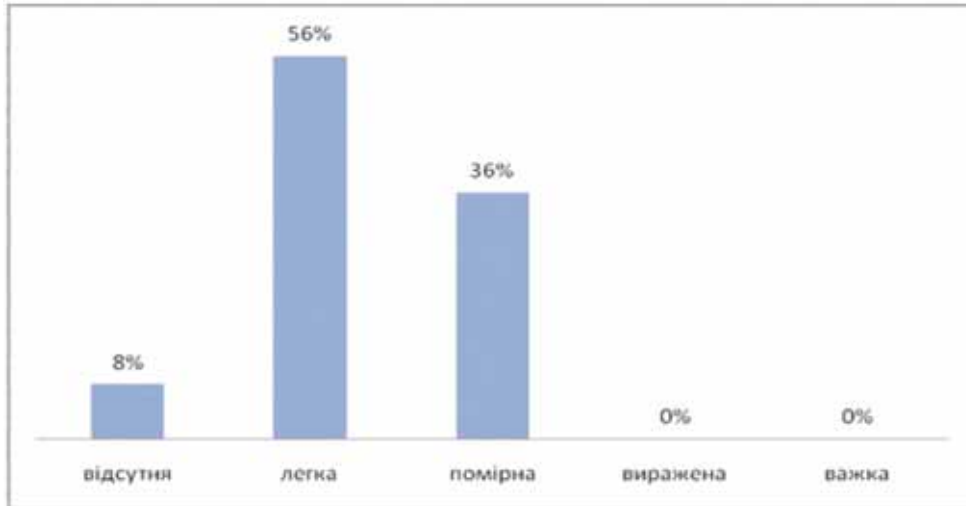

Рис. 11. Частота депресій у військовослужбовців – учасників АТО хворих на АГ II ступеню

Серед військовослужбовців хворих на АГ III ступеню, які перебували в зоні бойових дій переважала депресія легкого ступеню (73%), помірна депресія була виявлена у 20% пацієнтів, а виражену депресію виявили у 7% хворих (рис. 12.).

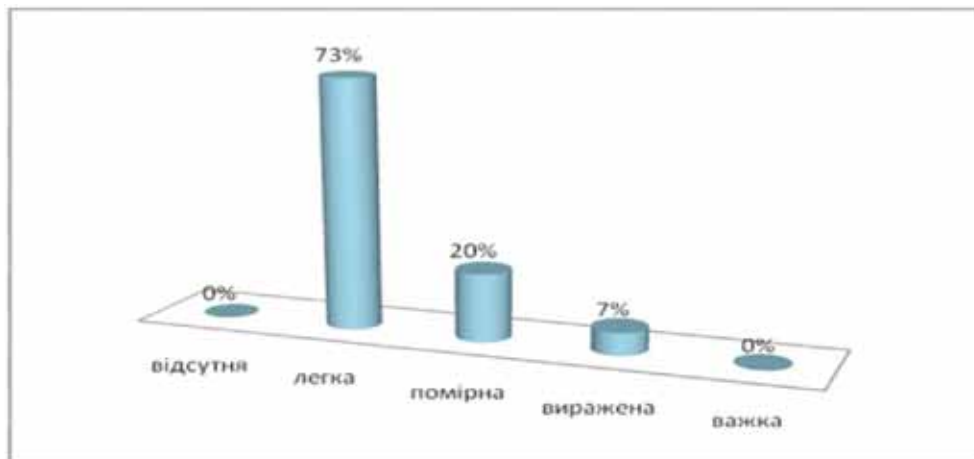

Рис. 12. Стадії депресії у військовослужбовців, учасників АТО хворих на АГ III ступеню

При вивченні депресивних станів у II групі % військовослужбовців, які страждають від АГ, але не приймали участь у бойових діях депресивні стани були відсутні у 57% хворих, у 43% хворих, відмічалися прояви депресії різного ступеню - з них: легка депресія – 30% хворих, а помірна – у 13%. Отже бачимо, що у II групі депресивний стан значно нижчий ніж в учасників АТО. (рис. 13)

Рис.13. Депресія у військовослужбовців, хворих на АГ які не приймали участь в АТО

Проаналізувавши ступінь вираженості депресії ми визначили, що серед пацієнтів з АГ I ступеню наявність депресії відмітили лише 29% хворих, ступінь вираженості легкий, в інших 71% стан нормальний ознак які характеризують депресію немає. (рис. 14).

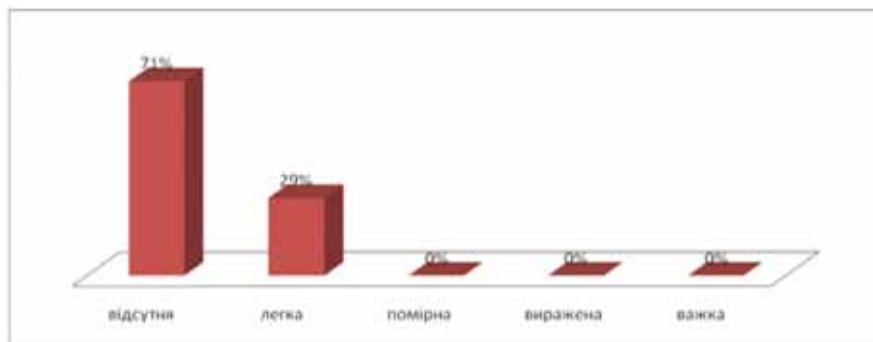

Рис. 14. Депресія при I ступені АГ у військовослужбовців які не приймали участь в АТО

При вивченні структури депресії у пацієнтів з АГ II ступеню, відсутність ознак спостерігали - у 58% хворих, легкий ступінь – 42% хворих (рис.15).

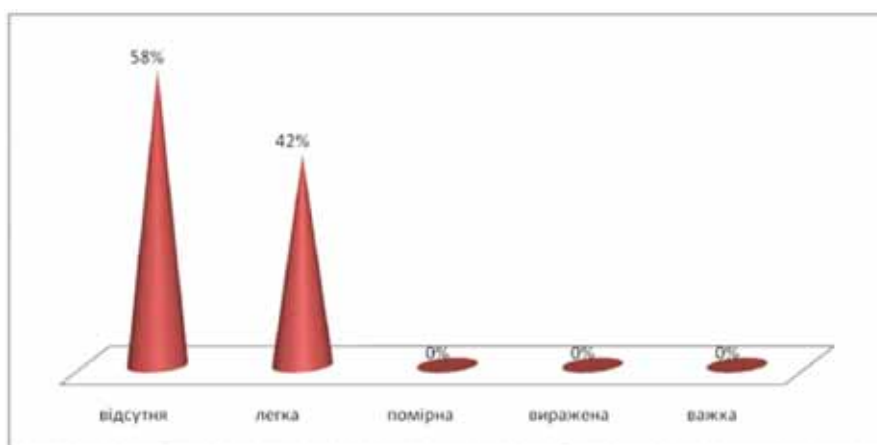

Рис. 15. Депресія при АГ II ступеню

Що стосується депресії при III стадії АГ то картина суттєво міняється тут 100% хворих відмічають наявність помірної депресії.(рис. 16).

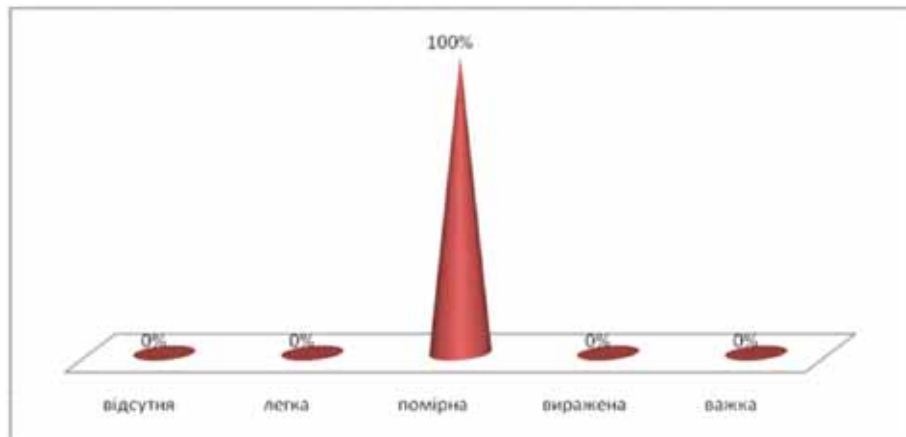

Рис. 16. Депресія при III ступені АГ у військовослужбовців

Висновки

Таким чином, в результаті проведеного аналізу, ми виявили, що:

1. Депресивні стани у військовослужбовців хворих на АГ, які не приймали участь в АТО визначається у 57% пацієнтів. Збільшення числа пацієнтів з депресивними станами та вираженість їх проявів спостерігається по мірі прогресування захворювання артеріальної гіпертензії.

2. У військовослужбовців, хворих на АГ, які приймали участь в АТО депресія зустрічається частіше (65%), чим в групі порівняння. При цьому найбільш виражена стадія відмічається у хворих з I та III ступенем захворювання. Такий результат можна пояснити тим, що крім основного захворювання на стан пацієнта суттєво впливають особливості несення служби, що в свою чергу погіршує перебіг АГ та, можливо, появою адаптаційних механізмів пацієнтів з II ступенем АГ, які виснажуються при більш високих показниках АГ.

3. Тривожні стани у в/сл. хворих на АГ учасників АТО виявлені у 88%. При цьому ступінь важкості збільшується при прогресуванні захворювання (при I ступені АГ тривога середня і легка, незначно виражена висока. При АГ II ступені збільшується відсоток показників середньої тривоги (48%) і високої (24%), частота легкої склала (24%). Щодо III ступені АГ тривожність висока, легка і середня).

4. У в/сл. хворих на АГ, що не приймали участь в АТО відсоток тривожних станів становив 40 та ступінь їх вираженості значно була значно меншою (легка – у 27%, середня – у 13%) .

6. Серед пацієнтів контрольної групи депресивних станів не виявлено, проте в 30% було відмічено легкий ступінь тривоги.

Література

1. Хвороби системи кровообігу як медико-соціальна і суспільно-політична проблема: аналітично-статистичний посібник. / [під ред. В.М. Коваленка, В.М. Корнацького]. – К.: – 2014. – 278 с.
2. Коваленко В.М., Сіренко Ю.М., Радченко Г.Д. Стрес та виникнення артеріальної гіпертензії: що відомо // Артериальная гипертензия. — 2014. — № 4(36). — С. 9-20.
3. Kornelia Kotsevaa , David Wooda , Guy De Backerb , Dirk De Bacquerb , Kalevi Pyöäläc and Ulrich Keild on behalf of the EUROASPIRE Study Group EUROASPIRE III: a survey on the lifestyle, risk factors and use of cardioprotective drug therapies in coronary patients from 22 European countries <https://www.escardio.org/>
4. Костин А.В. Костина С.А., 2013 (УКР. МЕД. ЧАСОПИС Артериальна гіпертензія – 2016 № (111) – I/II. – С 2-4.
5. Савицький, Л.А. Устінова // Проблеми військової охорони здоров'я: Збірник наукових праць Української військово-медичної академії. – К., 2015. – Вип. 43. – С. 118-126.

ОЦЕНКА УРОВНЯ ТРЕВОЖНОСТИ И ДЕПРЕССИИ У УЧАСТНИКОВ АТО БОЛЬНЫХ АРТЕРИАЛЬНОЙ ГИПЕРТЕНЗИЕЙ

Н.Н. Козачок, М.Н.Селюк, М.И.Омеляшко, И.М.Савчук, О.В.Селюк, О.П. Михайлик, О.В. Богомолец

Резюме. АГ занимает первое место в структуре распространенности болезней системы кровообращения и является одной из основных причиной увольнения военнослужащих с военной службы по медицинским показаниям. В Европе распространенность депрессии среди больных АГ составляет от 8,2% до 62,5% , а тревожные расстройства отмечаются в 12,0% до 63,7%.

Цель работы было изучение наличия тревожности и депрессии у участников АТО больных артериальной гипертензией и проанализировать степень их выраженности в зависимости от стадии заболевания.

У военнослужащих, больных АГ, принимавших участие в АТО депрессия встречается чаще (65%), чем в группе сравнения. При этом наиболее выражена стадия отмечается у больных с I и III степени заболевания Депрессивные состояния у военнослужащих больных АГ, которые не принимали участие в АТО определяется у 57% пациентов. Тревожные состояния у военнослужащих, больных артериальной гипертензией участников АТО обнаружены у 88%. При этом степень тяжести увеличивается при прогрессировании заболевания У военнослужащих, больных АГ, не принимали участие в АТО процент тревожных состояний

составлял 40 и степень их тяжести значительно была менее выраженной.

При курации пациентов с артериальной гипертензией, участников АТО необходимо выявлять наличие тревожных расстройств и депрессий и своевременно назначать целенаправленную терапию для предотвращения быстрого прогрессирования основного заболевания и развития осложнений.

Ключевые слова: артериальная гипертензия, антитеррористическая операция, военнослужащие, тревога, депрессия.

EVALUATION OF LEVEL OF GREENHOUSE AND DEPRESSION AT ATO PARTICIPANTS IN PATIENTS WITH ARTERIAL HYPERTENSION

M.M. Kozachok, M.M. Selyuk, M.I. Omelyashko, I.M.Savchuk, O.V.Selyuk, O. Myhaylyk, O. Bogomolets

Summary. AG takes the first place in the structure of the prevalence of circulatory system diseases and is one of the main reasons for the release of military men for medical displays. In Europe, prevalence of depression among patients with arterial hypertension ranges from 8.2% to 62.5%, while anxiety disorders are noted in 12.0% to 63.7%.

The purpose of the work was to study the presence of anxiety and depression in ATO patients with arterial hypertension and to analyze the degree of their severity depending on the stage of the disease.

In troops, patients with hypertension, who took part in ATO, depression occurs more often (65%) than in the comparison group. At the same time, the most significant stage is noted in patients with I and III degree of disease. Depressive conditions in military patients with hypertension, who did not participate in ATO were defined in 57% of patients. Disturbances in military personnel suffering from arterial hypertension of ATO participants were detected in 88%. At the same time, the degree of gravity increases with the progression of the disease. The soldiers, patients with hypertension who did not participate in the ATO, the percentage of anxiety states was 40 and their degree of severity was significantly less pronounced.

In the management of patients with arterial hypertension, participants of the ATO shall be identified for the presence of anxiety disorders and depression and timely appointed targeted therapy to prevent the rapid progression of the underlying disease and the development of complications.

Keywords: Arterial hypertension, antiterrorist operation, soldiers, anxiety, depression.